

กระบวนการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม

(Participatory Public Policy Process = P⁴)

นโยบายสาธารณะคือสิ่งสำคัญที่สุดของประเทศ เพราะมีผลกระทบต่อทุกองคาพยพของสังคม ทั้งทางดีหรือทางร้าย สุดแต่คุณภาพของนโยบายนั้นๆ การสังเคราะห์และขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะที่ดีไปสู่ความสำเร็จเป็นสิ่งที่ยากอย่างยิ่ง และนี่เป็นเหตุให้ประเทศไม่สามารถก้าวข้ามสภาวะวิกฤตไปสู่ความเจริญที่แท้จริงได้ ถึงเวลาที่คนไทยควรก้าวข้ามการแบ่งแยกทุกประเภทและรวมตัวในกระบวนการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมหรือ P⁴ ในกระบวนการนี้ต้องใช้ข้อมูล ความรู้ ความสามารถอย่างสูง ในการสังเคราะห์นโยบายสาธารณะที่ดี และการขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จ

วิธีการคือ ควรมีการก่อตัว (Self-organized) ของ “กลุ่มศึกษาพัฒนานโยบายสาธารณะ” เป็นเรื่องๆ เช่น เรื่องการปฏิรูปโครงสร้างอำนาจ เรื่องการจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม เรื่องการสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำ ฯลฯ

การทำเรื่องใดๆ ควรมีกลไกทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งสองมีจุดแข็งต่างกันจึงเสริมกัน กลไกที่ไม่เป็นทางการมีความคล่องตัวและสอดคล้องมากกว่า กับทั้งยังได้คนที่มีฉันทะที่จะทำในเรื่องนั้นๆ มากกว่าและไม่เสียเวลาในเรื่องรูปแบบ “กลุ่มศึกษาและพัฒนานโยบายสาธารณะ” เป็นกลไกที่ไม่เป็นทางการ เกิดขึ้นโดยการก่อตัวขึ้นมาเองของคนที่มีฉันทะและเหมาะสมที่จะทำเรื่องนั้นๆ

องค์ประกอบของกลุ่ม

๑. สมาชิกรัฐสภา ทั้งสว. และสส. ทั้งฝ่ายรัฐบาล และฝ่ายค้าน
๒. นักวิชาการในเรื่องนั้นๆ
๓. ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนั้นๆ
๔. ผู้นำชุมชนท้องถิ่น
๕. นักพัฒนาเอกชนที่ทำงานในเรื่องนั้นๆ
๖. นักธุรกิจ
๗. สื่อมวลชน

ทั้ง ๗ ฝ่าย เป็นองค์ประกอบที่ค่อนข้างครบ แต่ถ้าเรื่องใดมีฝ่ายใดอื่นที่ควรเข้าร่วม ก็เพิ่มเติมจากนี้ได้ กลุ่มประชุมกันอย่างสม่ำเสมอทุก ๑ - ๒ สัปดาห์ เพื่อสังเคราะห์นโยบายสาธารณะที่ดี โดยระหว่างนั้นทำการสื่อสารหรือจัดประชุมให้สาธารณะเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่

กระบวนการนโยบายสาธารณะนี้เป็น **กระบวนการการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ** (inter-active learning through action) ในสถานการณ์จริงของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด เพราะทำให้ฝ่าความยากและซับซ้อนไปสู่ความสำเร็จ ในเรื่องที่ยากและซับซ้อน ลำพังการใช้อำนาจ หรือวาทกรรม หรือการต่อสู้ หรือการใช้ความรู้สำเร็จรูป หรือการเก่งแต่คนเดียว หรือฝ่ายเดียว ไม่มีทางทำได้สำเร็จ ดังที่บ้านเมืองติดขัดอยู่หาทางลงตัวไม่ได้จนบัดนี้

คนไทยควรทำความเข้าใจ **“การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ”** ให้ดี เพราะนี่เป็นหนทางเดียวที่จะฝ่าความยากไปสู่ความสำเร็จ และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน (Transformation) หลายนประการ เช่น การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ความเสมอภาค มาตรฐานภาพความร่วมมือโดยก้าวข้ามการแบ่งแยก ความเชื่อถือได้วางใจกัน (Trust) การเกิดปัญญาร่วม (Collective wisdom) ความสำเร็จและความสุขประดุจบรรลุนิพพาน

ในกระบวนการนโยบายสาธารณะที่ดี นอกจากในที่สุดจะสามารถออกกฎหมายเพื่อเป็นเครื่องมือทางนโยบายนั้นๆ แล้ว ยังต้องติดตามต่อไปว่า ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติไปสู่สัมฤทธิ์ผลได้หรือไม่ บ่อยๆ ครั้งแม้มีนโยบายแล้วก็ไม่เกิดผล เช่น เรื่องการศึกษาก็ดี หรือเรื่องคุณภาพเด็กเยาวชนและครอบครัวก็ดี แม้มีนโยบายแล้วยังไม่ได้ผล ก็ไปออกนโยบายเพิ่มอีกก็ยังไม่ได้ผลอีก เพราะสิ่งที่ขาดคือกลไกการจัดการ ที่จะโยนนโยบายวิชาการและทรัพยากรเข้ามาสนับสนุนผู้ปฏิบัติ เพราะฉะนั้นกระบวนการนโยบายสาธารณะต้องตามดูไปตลอดสาย ให้นโยบายนั้นๆ สัมฤทธิ์ผลจริงๆ

จะเห็นว่ากระบวนการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมหรือ P⁴ นี้คือกระบวนการทางปัญญาอย่างใหญ่หลวง ที่ยกระดับปัญญาของคนไทยทุกภาคส่วนร่วมกัน ทั้งทางการเมือง วิชาการ ชำราชการ ชุมชนท้องถิ่น นักพัฒนาเอกชน นักธุรกิจ สื่อมวลชน และสาธารณะ ทำให้เกิดปัญญาร่วมนำไปสู่การทำเรื่องยากๆ และซับซ้อนทุกเรื่องให้สำเร็จ ทำให้ประเทศไทยสามารถก้าวข้ามสภาวะวิกฤต ไปสู่หนทางแห่งความเจริญที่แท้จริง และคนไทยรักกันมาก

จึงขอเสนอมาเพื่อเพื่อนคนไทยทุกภาคส่วน โปรดพิจารณา

ประเวศ วะสี

๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๒